

PAPER DETAILS

TITLE: XVIII. YÜZYILIN BASLARINDA MALATYA VE ÇEVRESİNDE ESKİYALIK HAREKETLERİ

AUTHORS: Mehmet KARAGÖZ

PAGES: 193-207

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/114348>

XVIII. YÜZYILIN BAŞLARINDA MALATYA VE ÇEVRESİNDE EŞKİYALIK HAREKETLERİ

Mehmet KARAGÖZ*

XVII. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ'NİN UMUMİ DURUMU

Osmanlı Devleti, XVI. yüzyılda en geniş sınırlarına ulaşmış, Türk milletinin ve İslâm medeniyetinin varisi olarak kuvvetli bir devlet hayatı meydana getirmiştir. Devletin hakimiyetinde yaşayan halkın dirlik ve düzenliği yerinde, iktisadi refahı yüksek seviyededir. Ancak XVI. asrın sonlarına doğru Avusturya ve İran'la yapılan savaşların masrafları, devlet adamlarının idarî başarısızlıkları ve Avrupa'da merkezileşmiş merkantilist ekonominin yerleşmesiyle Avrupalı devletlerin Amerika ve Afrika'ya yayılmaları, Ön Asya devletlerini denetimleri altına almalarından doğan dış ekonomik sıkıntılar Osmanlı Devleti'ni zor duruma düşürmüştür¹. Ülkenin içinde ise iktisadî ve sosyal sebepler neticesinde medrese öğrencileri, levendler ve Anadolu ve Rumeli'deki isyancılar huzursuzluklara sebep olmuşlardır. Anadolu'nun her tarafına yayılan Celâlîler ülkedeki asayiş bozmuşlar halkın rahat ve huzurunu kaçırmışlardır².

XVII. yüzyılın başlarında Avusturya ve İran'la yapılan savaşlar Osmanlıların lehine bitmiştir. Bu başarıların arkasından Celâlîlere karşı alınan sert tedbirlerle de bu mesele hafifletilmiştir. Ancak meselelerin asıl sebepleri ortadan kaldırılamamıştır. XVI. asrın son on senesinden beri devam edegelen ve toprak düzeninin bozulmasıyla ortaya çıkan reyanın çift ve çubuğunu terkederek ya büyük şehirlere göçü veya asilere katılmalarının önü alınamamıştır. Yine askerî

* İ.Ü., Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Öğretim Görevlisi.

1. Stanford Shaw-Ezel Kurat Shaw, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye'nin Doğuşu*, (Çev. Mehmet Armancı, İstanbul 1982, s.255-260; Mustafa Akdağ, *Celali İsyanları*, Ankara 1963, s.121 vd.

2. Mustafa Akdağ, "Genel Çizgileriyle XVII. Yüzyıl Türkiye Tarihi" TAD IV/6-7, Ankara 1966, s.201-218.

yapıdaki bozulmayla ortaya çıkan ve idarecilerin kapısında olmalarından dolayı "Kapu halkı" denilen kişiler de kısa süre sonra asayiş ve huzursuzluk yapanlara katılmışlardır. I. Ahmet, II. Osman ve IV. Murat'ın hadiseleri önlemek için aldıkları tedbirler zora dayanmakta olup hadiselerin sebeplerini ortadan kaldırmaya yönelik olmadığından asayiş ve huzur tam olarak sağlanamamıştır³.

Sultan İbrahim ve IV. Mehmet dönemlerinde devlet, Sadrazamlığa getirilen Köprülü Mehmet Paşa'ya teslim edilmiştir. Köprülü, önce saraydaki kadınların entrikalarına son vermiş, arkasından Fazıl Ahmet Paşa sadrazamlığa getirilmiştir ki, genç ve dirayetli bir devlet adamı olan bu kişi de, alınan tedbirleri devam ettirmiştir. Köprülülerin aldığı dirayetli kararlarla 1656-1683 seneleri arasında ülkede belli bir rahatlama görülmüştür. Çanakkale Boğazı'nı kapatan Venedikliler kovulmuş, Girit Adası fethedilmiş, Avusturya ve Lehliilere karşı başarılar kazanılmıştır⁴. İçeride asayiş ve huzursuzluklara sebep olanlar cezalandırılmıştır⁵. Osmanlı Devleti'nde bu umumi asayiş tedbirlerin yanında devlet yetkilileri ülkedeki huzursuzlukları ortadan kaldırmak için idarî, malî ve toprak düzeni ile ilgili bir çok tedbirler almışlardır. Bu tedbirler arasında neticesi itibarıyla en önemlisi, Osmanlı idarî teşkilatında adem-i merkeziyet (Desantralizasyon) usûlünün uygulanmaya başlamasıdır⁶. Devletin gücünü ülkenin tamamında yerleştirmek diyebileceğimiz bu uygulama o vakte kadar Osmanlı devlet teşkilatındaki en önemli değişimdir. Fakat bu idarî değişim fazla uzun süre devam etmeyecektir. XVII. asrın sonlarında meydana gelen hadiseler Osmanlı idarî teşkilatında Enderunlunun tekeline son verilmiştir.

XVII. yüzyılda idarî yapıdaki değişmelerle sancaklara Vezir rütbeliler tayin edilmeye başlanmıştır. Fakat vazife yerlerine gitmeyen Paşalar, yerlerine daimi görevliler olarak Mütesellimler göndermişlerdir. Ayrıca Osmanlı taşra idaresinin esası kabul edilen Kadılık düzeninde de değişiklikler olmuş, çok sayıda "Mazul" ulemaya kadılıklar "Arpalık" olarak verilmiştir. Ehl-i Örf idareciler gibi kadılarda görev yerine gitmeyerek yerlerine "Naib"ler göndermişlerdir. Görev yerlerine giden Ehl-i Örf ve Ehl-i Şer vekiller asıl

3. E.K. Shaw-S. Shaw, a.g.e., s.260-276.

4. E.K. Shaw-S. Shaw, a.g.e., s.276-294.

5. M. Akdağ, a.g.m., s.226, 230.

6. Geniş bilgi için bkz., Yaşar Yücel, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Desantralizasyona Dair Genel Gözlemler", Belleten, XXXVIII/42, Ankara 1972, s.657-665.

vazife sahiplerini memnun etmeyi düşündüklerinden kanunları uygulamada aksaklıkların meydana gelmesine yol açmışlardır⁷. Osmanlı Devleti'nde bu asırda meydana gelen zulmün önlenmesi amacıyla "Adaletnâmeler" yayınlanmış ise de idarecilerin zulüm ve baskılarının önünü almak mümkün olmamıştır.⁸

Osmanlı Devleti, içine düştüğü malî sıkıntıları hafifletmek için de bazı tedbirler almıştır. Devlet, ihtiyacını karşılamak için kanunnâmelerle belirlediği vergi toplama sistemini XVII. yüzyıldan itibaren uygulama zorluğuna düşmüştür. Kanunnâmelerde vergi miktarları değişmezken, paranın değer kaybetmesiyle vergilerden elde edilen gelirler reel olarak değerini kaybedince halka yeni vergiler yüklenmeye başlanmıştır. Bu durum enflasyonu arttırırken, artan vergi yükü de halkın şikayetlerinin yükselmesine sebep olmuştur.

Bütün bu gelişmelerin ardından Osmanlı Devleti, 1683-1699 seneleri arasında uzun süren savaşlara girmiştir. Bu savaşlar dolayısıyla siyasî, sosyal ve iktisadî birçok problemlerle karşılaşmıştır. Devletin içine düştüğü durumdan kurtulması maksadıyla önemli yeni tedbirler alınmıştır. Özellikle savaş sebebiyle düşülen malî sıkıntıların hal çareleri olarak "Malikâne Sistemi" uygulanmaya başlanmıştır.⁹ Bu sistem Osmanlı Devleti'nde köklü değişikliklere sebep olmuş, malî kuvvet ve nüfûzu artan Ayan ve Eşraf daha sonra ülkenin idarî yapısında da etkili olduğu görülecektir. Yine 1691 senesinde, Aşiretlerin isyan etmeleri üzerine Osmanlı Devleti'nde "İskân siyâseti" uygulanmaya konulmuştur¹⁰. Asrın sonunda yapılan Karlofça Anlaşmasıyla Osmanlı Devleti uzun süren savaş dönemini kapatmıştır.

XVIII. yüzyıla gelindiğinde artık Osmanlı Devleti kuruluş ve yükseliş devirlerindeki sağlıklı ve düzenli yaşantısını kaybetmiş bulunmaktadır. Devletin idarî, sosyal ve iktisadî birçok meseleleri bulunmaktadır¹¹. Türk mütefekkirleri ve münevverleri devletin içine

7. M. Akdağ, a.g.m., 210-218.

8. Halil İnalcık, "Adaletnâmeler", Belgeler II/3-4, Ankara 1967, s.52-93.

9. Mehmet Genç, "Osmanlı Maliyesinde Malikane Sistemi", *Türk İktisat Semineri*, İstanbul 1975, s.242 vd.

10. Cengiz Orhunlu, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İskanı*, İstanbul 1987, s.41 vd.; Yusuf Halaçoğlu, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin Yerleştirilmesi ve İskan Siyaseti*, İstanbul 1988, s.27 vd.

11. Yücel Özkaya, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda Kurumlar ve Osmanlı Toplum Yaşantısı*, Ankara 1985, s.6 vd.

düştüğü idarî sosyal iktisadî askerî ve ilmî müesseselerden müşahade ettikleri eksikliklerin ıslah edileceğine inanıyorlar ve bu ıslahatlar yapılırsa devletin eski kuvvet ve kudretine kavuşabileceğini düşünüyorlardı¹².

XVII. yüzyılın sonunda kaybedilen savaşlardan sonra imzalanan Karlofça Anlaşması Osmanlı Devleti'nin Avrupa'da taaruz ve ilerleme gücünü kaybettirmiştir. Bundan sonra devletin esas gayesi kaybedilen toprakların tekrar alınmasıdır¹³. Bu maksatla Osmanlı Devleti'nin eski kuvvet ve kudretine kavuşabilmesi için XVIII. asrın başında klasik ıslahat düşüncelerinin yetmemesinin anlaşılmasına başlanmasıyla ıslahat alanında da "Düşünce değişikliği" ortaya çıkmıştır. XVIII. yüzyıldaki devlet adamları bir önceki asırdaki düşüncelerden farklı olarak batı müesseselerinin nakli gibi bir ıslahat düşüncesinin içine girmişlerdir. Bu aynı zamanda Osmanlı Devleti için "Zihniyet değiştirme"de demektir. Zihniyet değişikliğiyle birlikte siyasî, sosyal ve iktisadî birtakım ıslahatlar yapılmaya başlanmıştır¹⁴. Gerçi Osmanlı Devleti XVIII. asrın başlarında eski temellere bağlı devlet hayatını devam ettiriyordu fakat, devleti ıslah etmek maksadıyla yapılan çalışmalar devleti diriltmekten çok uzak olduğu gibi eski temellere olan bağlılığı da zayıflatmıştır. Toprak düzeninde ve askerî yapıda meydana gelen bozulmalar tam manasıyla önlenememiş ehliyetsiz görevlilerin halkı soymaya devam ettikleri ve devletin her tarafında yolsuzluk ve rüşvet artarak devam etmektedir. Bunlara bağlı olarak sosyal huzursuzluklar şiddetini daha da arttırarak yayılmıştır¹⁵. Yenilik anlayışıyla yapılan ıslahatların devlet hayatına biraz huzur ve rahatlık getirmiş olduğu inkar edilemezse de netice itibarıyla istenen noktaya ulaşıldığı da söylenebilir¹⁶. XVIII. başlarında suistimallerle görev alanlar görev yerlerine gittikten sonra ödedikleri fazla miktardaki rüşvetleri baskı ve zulümle de olsa halktan almaya çalışmaları Osmanlı Devleti'nde "Umumî halk ayaklanması" dahil birçok huzursuzluğun sebebi olduğu söylenebilir¹⁷. Halka yapılan zulüm ve baskıların yanında, uzun süren savaşların da sosyal ve iktisadî hayatın sarsılmasına se-

12. Osman Turan, *Türk Cihan Hakimiyeti Mefkûresi Tarihi*, I-II, İstanbul 1978, s.43.

13. Enver Ziya Karal, *"III. Ahmet"*, İA, I, s.165.

14. O. Turan, a.g.e., s.550.

15. Y. Özkaya, a.g.e., s.9.

16. İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, VII, Ankara 1988, s.7-8.

17. Ahmet Tabakoğlu, *Gerileme Devrine Giren Osmanlı Maliyesi*, İstanbul 1988, s.225.

bep olması adeta kargaşalık bekleyenlere fırsat vermiştir¹⁸. Rume-
li'de "Hayduk"ların faaliyetleri artarken, Anadolu'da da Aşiretlerin,
Leventlerin ve Yeniçerilerin eşkıyalık hareketlerinde artışlar görül-
müştür¹⁹. Çeşitli eşkıyalık hareketlerinin yanında adam öldürme,
yol kesme ve gasb hadiseleri de artmıştır. XVIII. yüzyılda Osmanlı
Devleti'nde Ayanlık müessese olarak güçlenmiştir. 1691 senesinde
uygulanmaya konulan malikâne sistemi Ayan ve Eşrafın İktisadî
nüfûzunu artırmış, aslında Osmanlı Devleti'nde "Memnu" olan yerli
halktan Ehl-i Örf ve Ehl-i Şer' tayin etmeme geleneği değişmiştir.
XVII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ortaya çıkan ve "Türedi
eşkıyalığı"da denilen hareketler 1726 senesinde yayınlanan bir fer-
manla Osmanlı taşra teşkilatında köklü değişikliklere sebep olmuş-
tur²⁰. Buna göre artık taşrada Ayan ve Eşrafdan Mütessellim, Voyvo-
da gibi vazifelere yerli halktanda tayinler yapılmıştır ki, bu da taşra
teşkilatını menfi yönde etkilemiştir.²¹

XVIII. yüzyılın başlarında görülen idarî, sosyal ve iktisadî hu-
zursuzluklar Osmanlı Devleti'nin harbe girdiği senelerde daha da
artmaktadır. Nitekim, 1711'deki Osmanlı-Rus ve 1716-1718 Os-
manlı-Avusturya savaşları sırasında da durum böyle olmuştur. Ül-
kede asayişsizlik ve huzursuzlukların artmasında, devletin savaş
masraflarını karşılamak için halktan fazla miktarda vergi talebi ol-
duğu unutulmamalıdır. Gerçi önceden beri alınan "Tekalif-i şakka"
ve "Mezâlim vergileri" kaldırılmışsa²² da bu tedbirler de yeterli ol-
mamıştır.

Yukarıda birkaç cümle ile vermeye çalıştığımız Osmanlı Dev-
leti'nin XVII. yüzyıl ve XVIII. yüzyılın başlarındaki umumî duru-
mundan sonra, bu çerçevede Malatya'daki eşkıyalık hareketlerini
ele almaya çalışacağız. Bilindiği gibi XVIII. asrın başlarında Ana-
dolu'nun birçok yerinde eşkıyalık hareketleri meydana gelmektedir.
Eşkıyalık hareketlerinin büyük çoğunluğu Aşiretler, Leventler ve
Yeniçeriler tarafından çıkarılmaktadır²³. Biz XVIII. asrın başlarında
Malatya'daki eşkıyalık hareketlerini ele alırken esas kaynağımız
Malatya Şer'iyye Sicili olacaktır²⁴. Osmanlı Devleti'nde mahkeme-

18. Mücteba İlgürel, "Osmanlılar", 1A, 12/II, s.321.

19. Yücel Özkaya, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Ayanlık*, Ankara 1977, s.20 vd.

20. M. Akdağ, *a.g.m.*, s.220-224.

21. Y. Özkaya, *a.g.e.*, s.159.

22. A. Tabakoğlu, *a.g.e.*, s.290.

23. Y. Özkaya, *a.g.e.*, s.159-179.

24. Malatya Şer'iyye Sicillerinden dokuz tanesi Milli Kütüphanede iki tanesi de İnönü Üniversitesi Kütüphanesi'ndedir. Bu sicillerin birincisi, H.1059, M.1649 senesinde diğeri ise H.1127-1133, M.1714-1720 senelerine aittir.

lerde kadıların tuttukları ve Kadı Defterleri de denilen şer'iyye sicilleri, Osmanlı dönemi Türk tarihi için en önemli kaynaklardan birisidir. Özellikle mahallî hadiseleri derli toplu mahiyette bu kaynaklarda bulmak mümkündür. Ayrıca, sicillere merkezden gönderilen fermân, berât vs. gibi vesikalarda kaydedildiğinden hadiselerin tarihi seyrini takip etmekte mümkün olmaktadır.

Osmanlılar tarafından fethedildikten sonra Maraş Eyaletine bağlanan Malatya, XVIII. yüzyıla gelindiğinde hâlâ Maraş Eyaleti'ne bağlıdır²⁵. Malatya Sancağının nüfusu Türklerden ve gayrimüslim Ermenilerden müteşekkildir. Sancak nüfusunun tahminen %10'luk gibi bir unsurunu meydana getiren Ermenilerin asayiş ve huzursuzlukları hakkında sicillerde belge bulunmamaktadır. Aşiretlerin eşkiyalıkları hakkında ise çok sayıda belge bulunmaktadır. Yalnız bu belgeleri değerlendirmeye geçmeden Malatya'daki aşiretlerin, Osmanlı Devleti'nin umumunda olduğu gibi eşkiyalıkları ve eşkiyalık faaliyetlerinde bulunan aşiretlere karşı tedbir olarak alınan tedbirlerden biri olarak Osmanlı Devleti'nde "İskân Siyâseti" hakkında kısaca bilgi vermek faydalı olur kanaatindeyiz. İskân, mevsimlerin seyrine uyarak yer değiştiren konar-göçer toplulukların belli mekanlara yerleştirilmesi diyebileceğimiz idarî ve ekonomik tedbirlerdir. Devletlerin kuruluş ve parçalanmalarında büyük nüfus hareketlerinin olduğu hatırlanırsa, Osmanlı Devleti'nde, siyasî ve askerî unsurların yanında, devletin gelişmesinde ve fethedilen yerlerin Türkleştirilmesinde olduğu kadar, boş yerlerin şenlendirilmesi, ekonomik hareketlilik kazandırılması ve yeni yerleşim yerleri kurulması maksadıyla uyguladığı siyasettir. XVII. asrın sonlarında ve XVII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin doğuda ve batıda yaptığı uzun savaşlar, ülkenin idarî, malî, iktisadî, adlî ve içtimâî nizamını bozmuştur. Bunların neticesinde büyük halk toplulukları yerlerini terk ederek başka yerlere gitmek mecburiyetinde kalmıştır. Yerlerini terkeden halkın tekrar eski yerlerine iskân edilmesi için çok gayretler sarfedilmiştir. Osmanlı Devleti'nin nüfusunun önemli bir kısmını meydana getiren aşiretlerin iskânı, nüfus intikalinden çok farklı olarak değerlendirilmelidir. Çünkü iskân siyaseti, her şeyden evvel belirli bir hukuk ve nizam dairesi içerisinde yapılmıştır²⁶.

XVIII. yüzyılın başlarında Malatya'da Aşiretlerin, Levendatın Yeniçerilerin ve idarecilerin meydana getirdikleri eşkiyalıkları meydana geliş biçimi itibarıyla iki başlık altında toplamak mümkündür:

25. Tuncer Baykara, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş I*, Ankara 1988, s.104.

26. Yusuf Halaçoğlu, a.g.e., s.1-27.

A. Eşkiyalık ve yol kesme hareketleri,

B. İdarecilerin halka zulümleri,

A. Eşkiyalık ve Yol Kesme Hareketleri

Yukarıda belirttiğimiz gibi XVIII. yüzyılın Osmanlı Devleti'ni uğraştıran en önemli meselelerden birisi göçler ve aşiretler meselesidir²⁷. Devlet adamları bu hadiseleri önlemek için birtakım tedbirler almışlardır; halkın vergi yükünün hafifletilmesi, yöneticilerin halka zulüm etmemelerini isteyen adâletnâmelâr ve izlenen iskân siyaseti bunlardan bazılarıdır²⁸. Devletin bu tedbirlerine rağmen; tam olarak eşkiyalık hareketlerini önlediğini söylemek zordur. Osmanlı Devleti'nin birçok yerinde olduğu gibi Malatya'da da eşkiyalık hareketlerini yapanların başında Aşiretler, Leventler, Yeniçeriler ve idareciler gelmektedir.

Malatya Sancağı, Osmanlı toprak sistemi içerisinde ayrı bir yönetim şekli olan "Hass"lardan birisi olarak Valide Sultan haslarındandır. XVIII. yüzyılın başlarında Rışvan Aşiretinin tasarrufuna verilmiştir²⁹. 1714-1720 seneleri arasında aynı zamanda Adana Beylerbeyi olan Rışvanzâdelerden ismini tespit edemediğimiz birisi aynı zamanda Malatya Sancağı Mutasarrıfıdır. 1 Temmuz 1720 tarihinde sicile kaydedilen belgede, Rışvânzâde Mehmet'in 1715 senesinde daha önceden beri Malatya Sancağına malikâne mutasarrıf olduğu ancak adamları şekâvette bulunduğu için sancağın yarısı tasarrufundan alınmıştır. Tekrar müracaat etmesi üzerine Mart 1716 tarihinden itibaren senede 7800 kuruş ödemek şartıyla ömür boyu malikâne olarak verilmiştir³⁰. Ancak bütün Anadolu'da olduğu gibi Malatya Mutasarrıfı da, ikinci vazifesine gitmeyerek yerine oğlu Ömer'i Mütesellim tayin etmiştir³¹. Ayrıca Malatya'nın "Hass" arazi olmasından dolayı da Mütesellimler aynı zamanda Voyvodalık görevini yürütmektedirler³². Bu döneme Osmanlı Devleti'nde birçok tımarın malikâne serbest tımar olarak verildiği bilinmektedir³³. Voyvoda, reis, subaşı, ağa gibi bir tabir olup, Osmanlılarda XVII.

27. Y. Özkaya, a.g.e., s.159.

28. İ. Hakkı Uzunçarşılı, a.g.e., s.7-8.

29. *Malatya Şer'iyye Sicili*, Belge No: 105, 137, 168, 169; Y. Halaçoğlu, a.g.e., s.135-136.

30. *Malatya Şer'iyye Sicili*, Bel. No: 141.

31. *Malatya Şer'iyye Sicili*, Bel. No:93, 94.

32. *Malatya Şer'iyye Sicili*, Belge No: 93.

33. Y. Özkaya, a.g.e., s.200-202.

asırdan itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Tanzimata kadar kullanılan Voyvoda, tahsil memuru demektir³⁴. XVII asırda Voyvoda, bir şehir ya da küçük bir eyalete ait bir sultanın bir baş vezirin, bir kaptanpaşanın ya da devletin yüksek rütbeli görevlilerinin hassı olan yerlere tayin edilirlerdi³⁵. Nitekim Valide Sultan Haslarından olması dolayısıyla Malatya Sancağında da Voyvoda'nın bulunması tabiidir. XVIII. asırda birçok devlet idaresinde olduğu gibi Vayvodalıklarda da usulsüzlükler olmaktadır³⁶.

XVIII. yüzyılın başlarından itibaren Malatya sancağındaki Aşiretlerin eşkiyalık hareketleri şöyle gelişmiştir. 1701 yılında Malatya sancağında Gerger ve Kahta kazalarına tabi yirmi altı köye yerleştirilen Zorkanlı Aşireti mensuplarının yerleşik halka zulmetmeleri ve eşkiyalık yapmaları üzerine bu defa da Rakka'ya sürülmüşlerdir³⁷. Yine aynı yıllarda Cihanbeyli Aşiretine bağlı Keli-Çorlu topluluklarının Malatya Sancağı bölgesinde atlı gruplar halinde gezdikleri, yol kesip eşkiyalık yaptıkları ve yerleşik halka zulmettiklerinden dolayı Rakka'ya sürülmelerine emir çıkarılmıştır³⁸. 1703 yılında Kilis civarında yaşayan Girizi Aşireti Malatya'da iskân edilmiştir. Malatya'ya iskân edilen Girizi Aşiretinin eşkiyalık faaliyetlerine devam etmeleri ile bu defa da Malatya'da asayişsizliğe ve huzursuzluğa sebep olmuşlardır. Bunun üzerine aşiret tekrar Kilis'e gönderilmiştir.³⁹ XVIII. yüzyılın ilk yıllarında Malatya civarında yaşayan Mürdlü, Japovalı, Yarçeganlı ve Divanlı toplulukları da eşkiyalık hareketlerinde bulunduklarını tespit edebilmemize rağmen bu eşkiyalıkların boyutlarını belirlemek mümkün olmamaktadır. Yalnız bu aşiretlerin meydana getirdiği huzursuzlukları önlemek için devlet bu aşiretleri Rakka'ya sürmek için fermân yayınlamıştır⁴⁰.

III. Ahmet'in tahta geçmesinden sonra alınan yeni tedbirlerle, ülkede dirlik ve düzenin teminin edilmesinde bazı başarılar sağlanmışsa da eşkiyalıkların önü alınamamıştır. Nitekim, çalışmamızın temel kaynağını teşkil eden 1714-1720 tarihli Malatya Şer'iye Sicilindeki⁴¹ belgeler, Aşiretlerin, Levendatın ve Yeniçerilerin eşkiyalık

34. M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, III, İstanbul 1983, s.398.

35. Y. Özkaya, *a.g.e.*, s.202.

36. Y. Özkaya, *a.g.e.*, s.164.

37. Y. Halaçoğlu, *a.g.e.*, s.45.

38. Y. Halaçoğlu, *a.g.e.*, s.45.

39. Y. Halaçoğlu, *a.g.e.*, s.46.

40. Y. Halaçoğlu, *a.g.e.*, s.79.

41. Bu defter tarafımızdan 1989 senesinde Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

hadiselerinin devam ettiğini göstermektedir. Şer'iyye sicilindeki belgelere dayanarak Malatya'daki eşkiyalık hareketleri ve yol kesme hadiseleri hakkında şöyle bir değerlendirme yapabiliriz. 1717 Martinin başlarındaki bir belgede, malikâne olarak Rakka Eyaletine Mutasarrıfı olan Vezir Ali Paşa'ya, Maraş, Halep, Humus, Adana, Diyarbakır civarında yaşayan Arap, Türk ve Kürt aşiretlerinin şakîlik yaptıkları yol kestikleri adam öldürdükleri belirtilmiş ve Mutasarrıf Ali Paşa'dan, "Mürûr-ı 'ubûr iden ebnâ-i sebil ve zevvâc ve tüccârın ve bil-cümle ol taraf havâlide ve dayık-ı halkü'l-berâya olan re'âya ve sükkân-ı vilâyât ve ebnâ-i sebinin temmnim ve tanzimleri ve asâyîş ve istirahatları ehemmi-i mühim-i Devlet-i 'Aliyye ve elzem-i Sultaniyye' olduğu bildirilerek o bölgelerde Arabân ve Ekrâd ve Türkmân "eşkîyânın kemâl-i mertebede zabt ve rabtları ve içlerinde fesâd ve şekâvet üze olanların cism-i 'urûk-ı müfsidele-rin" ortadan kaldırılması istenmiştir⁴². Yukarıda da görüldüğü gibi ülkedeki eşkiyalık hareketlerinin mahiyeti ve boyutları belirtilerek, devletin hadiseler üzerindeki hassasiyeti dile getirilmiştir. Bu cümleden, 1718 yılı Nisan ayının başında sicile kaydedilen bir belgede de Erzurum'dan Malatya'ya kervanıyla gelen tüccar, Malatya Kazasına bağlı Çermik köyü yakınında Derviş Değirmeni denilen yerde Koyunoğulları Aşiretinden "Sadık ve Hüseyin ve karındaşı İsmail ve Mehmed ve Oruç ve Hakverdioğlu ve Ciğeriyanlık Yusuf ve sa'irleri bi'l-küllîye Mustafa ve Hacı ve Karaçorlu'dan Hasan ve sa'irleri ve nefer-i eşkiya"nın kendilerine saldırdığını ve bir adamlarını öldürdüğünü ve "bir kise akçe ve dört re's at yüz kuruşluk eşyalarını aldıktan sonra Morhamam garbına geldikten sonra dahi üzerimize" tekrar hücum ettiklerini şikayet etmiştir⁴³. Yine 1719 yılı Temmuz ayının ortasında, Diyarbakır Beylerbeyi Osman Paşa'nın Kapu Kethüdasının Çuhadarı (hizmetçi, kapıcı) Yusuf Malatya'ya gelirken Hasançelebi ve Hasbetrik arasında Ardıçlıdere denilen yerde bölgede eşkiyalık faaliyetlerinde bulundukları anlaşılan "Koyunuşakları ile Karaçorlu taifesinden ba'zıları önüne inüb soyub kendüyü dahi katl eyledikleri" bunun üzerine Malatya Sancağı Mütesellim ve Voyvodalığı yapan kişiden "fesâd ve şekâvet iden bişelere her bir mahalde bulunurlar ise 'ala eyy-i hâl ile ahz ve bila aher cezaları tertib" edilmesi hakkında emir gönderilmiştir⁴⁴. Ayrıca mesele ile alakalı olarak Adana Beylerbeyi olup aynı zamanda Malatya Sancağı Mutasarrıfına fermân gönderilmiştir. Bunun üzerine

42. *Malatya Şer'iyye Sicili*, Bel. No. 205.

43. *Malatya Şer'iyye Sicili*, Bel. No.72.

44. *Malatya Şer'iyye Sicili*, Bel. No.93; 94.

Adana Beylerbeyi, oğlu Ömer'i eşkıyaları yakalamak üzere "Mübaşir" tayin etmiştir. Mübaşir tayin edilen Ömer'de eşkıyalar üzerine yürümüş, "Karaçorlu Bekir ve karındaşı Kôr Mehmed ve Can Kallender ve Nebioğlu Hüseyin ve İbrahim oğlu Ali oğlu Murtaza tam dokuz nefer" sağ olarak ele geçirmişler ve Karaçorlu'dan iki kişi ile Koyunoğullarından bir kişi de öldürülmüş diğer bir kısım eşkıya da Munzur Dağına kaçmışlardır⁴⁵. Sicile kaydedilen bir sonraki belgede de eşkıyalardan yakalananların cezalarının verilmesi maksadıyla Adana'ya gönderilmesi için Mübaşir Ömer'e buyruldu göndermiştir⁴⁶. 1719 senesi Haziran ayı başında, Erzurumlu tüccarlardan Mustafa, Malatya'da mahkemeye gelerek Abidin adında birisini şikayet ederek "Tarih-i kitabdan bir sene mukaddem sabah namazı vaktinde Kuloğlu Ali Ağa ve tevabbi' Seyyid el-Hac Osman ve Yakub ve mezbûr Seyyid Zeynel Abidin nâm kimesneler üç yüz şett elvân ipeğimi sarika itmekle" diye şikayette bulunmuş ancak "isbât-ı beyyineden 'aciz idüb" bunun üzerine davasından vaz geçirilmiştir⁴⁷. Burada hırsızlık hadisesinin olup olmamasını değerlendiremesek bile Aspuzu denilen yerde eşkıyalık hareketlerinin olduğu şüphesizdir. Yukardaki belgelerden Malatya'da 1714-1720 yılları arasında Karaçorlu ve Koyunoğulları topluluklarının yaptıkları eşkıyalık, yol kesme ve adam öldürme hareketlerinin geniş boyutlu hadiseler olduğu söylenebilir. Yalnız şunuda belirtmek gerekir ki, Osmanlı Devleti'nin savaşta olduğu senelerde eşkıyalık hareketleri diğer zamanlara oranla daha da artmaktadır. Osmanlı Devleti'nde aşiretlerin eşkıyalıklarının önlenebilmesi için alınan tedbirler XVIII. yüzyıl boyunca devam edecektir. Fakat aşiretlerin eşkıyalık hareketlerinin önü alınamayacaktır.

Eşkıyalık ve yol kesme hadiseleri sadece bölge halkı üzerine değildir. Bir yabancı elçinin de bu tip bir hadiseye maruz kaldığını tesbit edebiliyoruz. Hindistan elçisi olduğu anlaşılan Niyazi Han adındaki zatın Mart 1716 tarihinde İstanbul'dan ülkesine dönerken Malatya'nın İzollu⁴⁸ bölgesinde eşkıyaların saldırısına uğramış ve eşyaları gasp edilmiştir⁴⁹. XVIII. yüzyılda Osmanlı Devletinde eşkıyalık hareketlerinin değerlendirilmesinde farklı bir durum ortaya çı-

45. *Malatya Şer'iyye Sicili*, Bel. No.108.

46. *Malatya Şer'iyye Sicili*, Bel. No.109.

47. *Malatya Şer'iyye Sicili*, Bel. No.56.

48. İzollu Aşireti Malatya civarında yaşayan aşiretlerden biridir. XVIII. asrın başlarında eşkıyalık faaliyetlerinde bulundukları için Rakka'ya iskanlarına emir çıkarılmasına rağmen, tekrar afedildiğine dair kayıt bulunmaktadır. *Malatya Şer'iyye Sicili*, Bel. No.223.

49. *Malatya Şer'iyye Sicili*, Bel. No.223.

kar kanaatindeyiz. Herhangi bir ülkenin elçisi bir başka ülkenin topraklarında iken bulunduğu ülkenin koruması altındadır. Bir elçi ve beraberindekilerin emniyetli yollardan ülkesine gönderilmesi de o devletin görevleri arasındadır. Nitekim, Hindistan elçisinin yanında da Yusuf Ağa adında bir vazifeli verilmiştir. Fakat alınan bu tedbir yetmemiştir. Osmanlı Devleti yetkililerinin aldığı tedbirlere rağmen böyle bir vakanın olmuş olması, bu yıllarda eşkiyalık hareketlerinin büyük boyutlara ulaştığının göstergesi kabul edilmelidir.

Yukardaki belgelerin ışığında 1714-1720 yılları arasında Malatya'da eşkiyalık yapan toplulukların, Keli-Çorlu, Koyunuşakları ve İzollu aşiretleri olduğu tesbit edilmektedir.

Yine aynı dönemde Malatya'da eşkiyalık yapan bir başka topluluk Levendât'tır. Levend, Osmanlı Devleti'nde deniz askerine verilen addır ve ordunun vurucu gücünü meydana getirir. Osmanlı tarihinde bazan Saruca ve Sekban adlarıyla birlikte kullanılır⁵⁰. Osmanlı Devletinde Leventliğin ortaya çıkışını hazırlayan idari, iktisadi ve sosyal birçok sebepler bulunmaktadır⁵¹. XVII. yüzyıldan itibaren asayiş ve düzeni bozarak eşkiyalıkların içinde gördüğümüz Levendlerin bu durumları XVIII. asrın başlarında da aynıdır ve devleti uğraştıracak boyutlardadır⁵². 1775 senesinde Leventliğin kaldırılmasına kadar da eşkiyalıklara devam etmişlerdir⁵³. 3 Nisan 1718 tarihindeki bir belgede, Maraş Eyâletindeki Levendâtın sefere gitmedikleri ve "Kapûsuz bacasuz gezüb" halka zulmettiklerini belirterek Eyâletteki Vali, sancaklardaki Mütesellim ve diğer Ehl-i Örf idarecilerin Levendâtın eşkiyâlıklarının önlenmesi emredilmiştir. Bu belgenin devamında da bölgedeki Levendât eşkiyâlıklarını önlemek için Akşehir Sancağı Mutasarrıfı İbrahim'in görevlendirildiği belirtilmiştir⁵⁴. Bundan başka sicile kaydedilen, Maraş Valisi Vezir Ahmet Paşa'ya yazılan 24 Nisan 1720 tarihli bir fermanla, XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin önemli bir iskân sahası olan Rakka'ya gönderilen aşiretler için bölgenin "Makarr ve güzergâhlar olduğundan" aşiretlerin kolayca zabtedilebilmeleri maksadıyla emniyet altına alınması gerektiği belirtilmiştir. Fakat, civarda bulunan

50. Mustafa Cezzar, *Osmanlı Tarihinde Leventler*, İstanbul 1965, s.18-19.

51. M. Cezzar, *a.g.e.*, s.46-47.

52. Y. Özkaya, *a.g.e.*, s.55-58.

53. M. Cezzar, *a.g.e.*, s.310.

54. *Malatya Şer'iyye Sicili*, Bel. No.129.

eyaletlerin ve sancakların kapı halkı olan Levendâtın, bölük bölük etrafta gezdikleri ve buralarda yaşayan halka zulmettikleri belirtilmiştir. Yine belgede, "Re'âyâ fukarâsının bugün hücum-ı umûma takat getiremediklerinden perâkende ve perişân oldukları" ve bölgedeki halkın bir kısmının dağlara kaçtığı bir kısmının da "Konargöçer Ekrâd ve Türkmân zîrine girüb kadîmi yerlerini ve yurdtlarını terk itmeleri" dolayısıyla eyâlette bulunan "Vadi ve sahranın şenliksiz" kaldığı belirtilmiştir. Yine aynı belgede, Maraş Eyâletindeki tımar ve zeâmet köylerinin harap olmaları dolayısıyla devletin zarara uğradığı, buralarda yaşayan halkın devlete vergilerini veremedikleri gibi vaktinde seferlere katılamadıkları da belirtilerek Levendât eşkiyâlıklarına karşı tedbirler alınması istenmiştir⁵⁵. Bu belgelerde Malatya'da Levendâtın neler yaptıklarını tespit etmek mümkün değilse de Maraş Eyâleti'nin ve Anadolu'nun umumundan farklı bir durumda olduğu iddia edilemez.

Malatya Sancağında eşkiyâlık yapan bir topluluk da Yeniçerilerdir. Bilindiği gibi Osmanlı Devleti'nin düzenli ordusunun esas unsuru olan Yeniçeriler, 1584 senesinde Şehzade Beyazıd Vakası'ndan sonra Anadolu'nun her tarafında Yeniçeri Serdarlıkları şeklinde teşkilatlandırılmışlardır⁵⁶. Devlet teşkilatlarında meydana gelen bozulmalara paralel olarak Yeniçeri teşkilatında da bozulmaların başlamış olduğu bilinmektedir. Daha sonra Yeniçeriler Anadolu'nun her tarafında eşkiyâlık faaliyetlerinde eşkiyâlıkları daha da artarak devam etmektedir. 1718 senesi Şubat ayı sonlarında Malatya Kadısına gönderilen bir fermânda, "Yeniçeri ta'ifesinin evza' ve etvârları nehc-i şer'-i kadimden hariç" olduğu belirtilerek sarhoş olarak sokaklara çıkan Yeniçerilerin halka zulmettikleri ve esnâfın "Dükkânlarını açıp oturmaya kudretleri kalmayub ve evlerine varub hilâf-ı şer'-i şerîfçe türlü teklifât" ile huzursuzluklara sebep oldukları ve Ocak Çavuşlarını dinlemedikleri, gruplar teşkil ederek halktan zorla senet almaktadırlar. Fermânda suçluların yakalanıp hapsedilmeleri ve gereken cezaların verilmesi için Yeniçeri Ağası Abdullah Paşa'nın göndereceği buyrulduya göre hareket edilmesi istenmiştir⁵⁷. Bu belgenin arkasından sicile kaydedilen buyrulduya ise, Malatya'da fesât ve şekâvet üzere ola "Lamikoğlu Ali ve el-Hac Ahmed ve Sarı Ali oğlu Hüseyin ve Abazalioğlu Üveys ve Seydi Gazi Beşe" adındaki şâkilerin kaçmalarına müsaade edilmeden ya-

55. *Malatya Şer'iyye Sicili*, Bel. No.187.

56. Şerafettin Turan, *Kanuni'nin Oğlu Şehzade Beyazıd Vak'ası*, Ankara 1961, s.177.

57. *Malatya Şer'iyye Sicili*, Bel. No.177.

kalanarak cezalarının verilmesi istenmiştir⁵⁸. Ayrıca, Yeniçeri olmadıkları halde Yeniçerilik iddiasında bulunarak asayiş bozanlarda bulunmaktadır. 27 Ocak 1717 tarihinde, Mehmet, İsmail ve Ali adlarındaki bazı kişilerin "Biz Mora seferinden berü Yeniçeriyiz" diyerek raiyyet vazifelerini yerine getirmedikleri görülmektedir. Bunun üzerine Malatya Kadısına, bu durumun önlenmesi için emir gönderilmiştir⁵⁹. Anadolu'da Yeniçerilerin şekâvetleri 1826 senesinde bu müessesenin kaldırılmasına kadar devam etmiştir.

B. İdarecilerin Halka Zulümleri

Sicildeki kayıtlar arasında muhteva itibarıyla farklı bulduğumuz, toplu halk hareketi diye değerlendirdiğimiz bir kaydın bulunması dikkat çekicidir. Bu belge, adı kaydedilmeyen Malatya Mütesellimi olan zatın, "kanûnsuz olarak fukarâya zulm etmesi"ne karşılık zâbitler ve halkın aldığı ortak davranış kararıdır. Bu sırada Osmanlı Devleti'nde idârecilerin kanunsuz davranışları ve halka zulmetmeleri ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. Ancak bu belgede, Mütesellimin zulmetmeye devam etmesi halinde, halk ve zâbitlerin Mütesellime karşı birlikte hareket etmeye "Nezr" etmeleri dikkate değerdir. Burada halkın zâbit diye bilinen mütesellimden gayri diğer Ehl-i Örf idarecilerle birlikte hareket etmeleri kararı da önemlidir. Çünkü, kanunsuz davranışlar karşısında bazı idârecilerin halkla beraber hareket etmesi devlet idaresinde adaletin uygulanması ve halkın devlete güvenmesini temin etmektedir. Bir başka ifade ile söylemek gerekirse yapılan kanûnsuz davranışlara karşı hassasiyet, XVII. asırda hâlâ devam etmektedir. Yalnız bütün hassasiyete karşılık XVIII. asırda Osmanlı Devleti'nin bazı bölgelerinde de buna benzer hareketlerin önü alınamamıştır.⁶⁰

XVIII. yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti'nin birçok bölgesinde olduğu gibi Malatya'da da tam manasıyla huzurlu bir idarî, sosyal ve iktisadî hayatın devam ettiği söylenemez. Ancak Aşiretlerin, Leventlerin ve Yeniçerilerin meydana getirdikleri asâyîşsizlik ve huzursuzluklar umumi manada Osmanlı Devleti'nde alınan tedbirlerle azaltılmıştır. Osmanlı Devleti'nde bütün XVIII. asır boyunca asâyîş ve huzursuzlukların sebeplerinin ortadan kaldırılması için tedbirler alınmaya devam edilmiştir.

58. *Malatya Şer'iyye Sicili*, Bel. No.178.

59. *Malatya Şer'iyye Sicili*, Bel. No.211.

60. *Malatya Şer'iyye Sicili*, Bel. No.7.

EK-1

Malatya Şer'iyye Sicili Belge No:7

Malatya ahalisi Meclis-i Şer'ide ahd-i nezr itmiştir-ki mütesellim Kenan Ağa şer'isiz haps ve fukarayı ahz ve zulm itmekle fi ma tenbih Kenan bir kimesneyi şer'isiz tutmaya tutar ise cümle ile men' ve def' eylemeye cümle böyle ahd itmişlerdir. Bu mahalle kayd şüd.

EK-2

Bel. 223

Kıdvetü'l-kuzzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazl ve'l-kelâm mevlâ-na Malatya kâdısı zîde fazlehu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân ber-vech-i sellimî zîde mecdehu tevkî-i ref-i hümayûn vasıl olucek ma'lûm ola ki cenâb-ı imâret me'ab hâlet-i nisâb-ı iktisâb Hint Pâdi-şâhı tarafından sefaret ile münbâ-is olân el-Hâc Niyâzi Mehmed Hân dâme 'uluvveh tarafından dergâh-ı mu'allâma 'arz-ı hâl sunûb mumâ-ileyh der-devlet medârıma gelür iken Malatya kazâsına tabî' Murâd suyu gurbunda İzollu nâm karyede Süleymân Ağa dimekle ma'rûf kimesnenin hânesine nüzûl ol gice karye-yi mezbûre ihtiyâr-larından 'Osmân Efendi dimekle meşhûr kimesne dahi mezbûrun hânesinde bulunmakla mumâ-i-leyhin eşyâsından bir firengi ve bir Hindistânî ve ve iki kılınc ve bir murâssa hânçer ve bir sâde sîmli hânçer ve bir bohçada bir zerli ve bir Hemedânî yakût ve iki desdâr ve iki beyâz kaftân ve zerli kemer-bend ve dahi ba'zı eşyâları hâne-i mezbûrda sarika olunduğunu bildirûb eşyâ-yı mezkûre şer'ile zuhûra getirilûb tahsîl ve ihkâk-ı hâk olunmak bâbında emr-i şerî-fim ricâ eylediği ecelden vech-i meşrûh üzre şer'le getirilûb ihtimâm olunmak bâbında fermân-ı 'alışânım sadır olmuştur buyurdum ki şer'li göresiz tahrîren fi evasıt-ı şehr-i Rebi' el-ahire sene 1129.

Be-makâm-ı Konstantiniyye

EK: 3

Bel: 178

Şeri'at şi'ar Malatya kâdısı efendi zîde fazlehu kıdvetü'l-emâcid ve'l-a a'yân ocâkda sâbikan sen sürücübâşı olûb Anadolu'nun orta

kolunda 'asker sürücülüğüne me'mûr 'Ali zîde mecdehu inhâ olunur ki medine-i Mayatya'da Yeniçeri ta'ifesinin evzâ' ve etvârları şer'i ve kânundan bi'l-küllîye taşrâ olûb mesd ve lâ ya'kıl isvâka düşûb nâssın ağızlarına ve dîn ve iymâna şetm idûb re'âyâ ta'ifasını gûne gûn eziyet ve erbâb-ı sînâyı dahi açûb oturmaya kudretleri olmuyûb ve evlerine dahi varûb gûne gûn teklifleri ile renci-deden hâli olmayûb ve diyâr-ı ahare gitmeleriyle ve ocâk cavûşlarından Mustafa Çavûş üzerinde beş altıyüz ademi cem'iyyet idûb benim ile mu'-ameleniz nedir emr-i şer'in deyûb üzerlerine çıktıkda beş altı nefer adem hânçer ile yüzünden ve bir kâç yerinden mecrûh idûb mevta garib oldukda bırakub eümle Aspuzu nâm mahalde mahkemeye varûb mezbûr Mustafa Çavuşun sû-i hâlini hâber virûb didikleri gibi kerhen yazûb ve cebren sened alûb ve birkaç kimesne cem' ile ve serdâr ile şer'i da'vamız vardır izhâr ile deyûb ihlâl ve cem'iyyet ile cebir idûb cem'iyyet ile da'va görülmez deyû sû'ubbet ile def' olunûb bâ'is-i cem'iyyet ve fesâda mü'eddi ve şekâvet üzre olânlardan Lamikoğlu 'Ali ve el-hâc 'Osmân ve Çerçi Bektâş ve Topâloğlu ve Atlântioğlu el-hâc Ahmed ve Sarı 'Ali oğlu Hüseyin ve Abâzalioğlu Üveys ve Seydi Gazi Beşe nâm şakîlerin şer'ân lâzım gelen cezâ-i sezâları tertib olunmadıkça icra-i ahkâm-ı şer'iyye ve ikâmet-i hudûd Mustafa'ya mümkün değildir deyû Malatya kâdisı 'arz ve i'lâm bu makûle fesâda cesâret idenlerin şer'ile haklarından gelinmek ve 'ibâdullah'a zarâr ve fesâdları def' olunmak mühim olmağla tertib-i cezâları görûlmek bâbında fermân-ı 'âli sadır olmağın mucebince işbû mektûb tahrîr ve irsâl olunmuşdur, vusûlünde gerekdir ki sen Anadolu'nun orta 'asker sürücülüğüne me'mûr 'Ali Ağa zîde mecdehusun zikr olunân Lamikoğlu 'Ali ve el-hâl 'Osmân ve Çerçi Bektâş ve Topaloğlu ve Atlantioğlu el-hâc Ahmed ve Sarioğlu 'Ali oğlu Hüseyin ve Abazalioğlu Üveys ve Seydi Gazi Beşe nâmdan şakîlerin bir ferdi firâr ve ga'ib itdirilmeyûb 'ala-eyyi-hâl ma'rifet-i şer'le ahz ve kabz ve her birinin üzerlerine şer'an sâsit ve zâhir olân medâr-ı tescil ve kendüleri mahall-i mezbûre münâsib kal'ada kal'a-bend olunûb suret-i sicilleriyle keyfiyet ve ahvâlleri 'arz ve i'lâm ve cezâları tertib içün tevcihle fermân-ı 'âli sadır olursa ana göre 'amel olunmak üzre ziyâde dikkât ve ihtimâm ve hilâf-ı emr-i 'alişân vaz' ve hâreketden ziyâde hâzer ve mucib-i mek tûbla 'amil olâsız tahrîren fi evâ'il-i Rebi'ü'l-ahire 1130

El-Hakîr 'Abdullah Ağa-yı Yeniçeriyân-ı Dergâh-ı 'Ali